

ZEGERI BERNARDI
VAN ESPEN

JURIS UTRIUSQUE DOCTORIS,

& SACRORUM CANONUM Professoris
in Academia Lovaniensi;

OPERA OMNIA CANONICA

Integra & Completa;

Quae hactenus in lucem prodierunt;

IN SEX PARTES DISTRIBUTA.

QUIBUS

ACCEDIT PARS SEPTIMA COMPLECTENS

COMMENTARIUM IN CANONES ET DECRETA

JURIS VETERIS AC NOVI,

Et in Jus Novissimum:

OPUS POSTHUMUM EJUSDEM AUCTORIS.

P A R S T E R T I A;

C O M P L E C T E N S

JURIS ECCLESIASTICI UNIVERSI,

Hodiernæ Disciplinæ præsentim Belgij, Gallij, Germanij & vicinarum
Provinciarum accommodati, Primam Partem:

*C U M S U P P L E M E N T I S S U I S L O G I S D I L I G E N T E R
A D M E N T E M A U C T O R I S I N S E R T I S.*

Collegio de Huérfanos.

V E N E T I I S,
Ex TYPOGRAPHIA BALLEONIANA
M D C C L X I X.

S U P E R I O R U M P E R M I S S U.

INDEX TITULORUM ET CAPITUM

Partis Tertiæ

DE JUDICIIS, DELICTIS ET POENIS ECCLESIASTICIS.

TITULUS PRIMUS.

De Jurisdictione Ecclesiastica in Civilibus.

- Cap. I.* Quae sunt iurisdictio Episcoporum auctoritatis in diversis causis Laicorum? *fol. 5*
II. Quoniam tamen immixta sit Jurisdictione Ecclesiastica in causis Civilibus Laicorum in Belgio, & Gallia? *9*
III. Quae sunt iurisdictio Episcoporum auctoritas in decadentibus causis Civilibus Clericorum? *12*
IV. Quibus causis bode Clerici in Civilibus etiam Jure Seculari coveniant? *15*

TITULUS II.

De Causis Ecclesiasticis.

- Cap. I.* De Causis Spiritualibus, profectis Mortalibus. *18*
II. De Causis Testamentariis, & quocmodo ad Judicium Ecclesiasticum spectant? *20*
III. De aliis Causis ratione ad specialem Episcoporum curam spectantibus. *23*
IV. De Poffessione & Perpetuaria in causa Ecclesiastica. *24*

TITULUS III.

De Jurisdictione Criminali.

- Cap. I.* Quae sunt iurisdictio Ecclesiastica in causis Clericorum? *18*
II. Quae ratione immunitorum habet privilegium fidei, & de quibus criminales Clericorum cognoscant Sacerdotes Regii? *21*
III. Qui Clerici privilegio fidei gaudent? *26*
IV. Cetera quo Cause criminales Episcoporum continente & terminante. *28*

TITULUS IV.

De Delictis Ecclesiasticis.

- Cap. I.* Quomodo clavis Episcopi de omnibus Criminales cognoverint, & quomodo haec Episcopatus auctoritas immunita? *42*
II. De Crimine heres & schismatis. *43*
III. De Sororio, Magia, & aliis similitudinibus. *45*
IV. De Crimine Adulterii, Lenocinii, Snaei, Rapes, Concupiscentia, & Fornicatione. *48*
V. De Blasphemia, perjurio, & aliis nonnullis delictis Ecclesiasticis.

TITULUS V.

De Judicibus Ecclesiasticis, & Arbitris.

- Cap. I.* De Jure Ordinationis, & eorum Officialibus. *62*
II. De Judicibus Delegatis & Synodalibus. *71*
III. De Judicibus delegatis in Patriarchis, & non evanescendis extra Provinciam. *73*
IV. De Arbitris. *76*

TITULUS VI.

De Ministris Curiae Ecclesiastice.

<i>Cap. I.</i> De Affidato. <i>76</i>
<i>II.</i> De Advocatis. <i>81</i>
<i>III.</i> De Procuratoribus & Syndicis. <i>83</i>
<i>IV.</i> De Graphariis & Secretariis. <i>87</i>
<i>V.</i> De Advocate Fisci, & Procuratore officii sue Proprietate, nunc Apparitoribus. <i>88</i>

TITULUS VII.

De Instructiōne Causarum Civilium.

- Cap. I.* Quando, & cuomodo badiena forma licetandi ratione Ecclesiasticum intraverit? *90*
II. De Cognitione, ejusque forma. *92*
III. De Libelli relatione & sua contestatione. *94*
IV. De Juramento voluntate & Dilatationibus. *97*
V. De Probationibus & Presumptionibus. *101*
VI. De Probatione per Testem. *102*
VII. De Procuratore per instrumentum, & de Notariis Apostolicis Ac Regis. *103*
VIII. De Juramento supplicatorio ob defectum probatio-
num. *108*

TITULUS VIII.

De Instructiōne Causarum Criminalium.

- Cap. I.* De Accusationibus, & Informacionibus praeviis. *110*
II. De Cognitu vel cognitione personali accusacione; & que circa incognitos levanda. *112*
III. De Examini Rei, & de Tortura. *113*
IV. De rogatione vulgaris & Canonica. *115*

TITULUS IX.

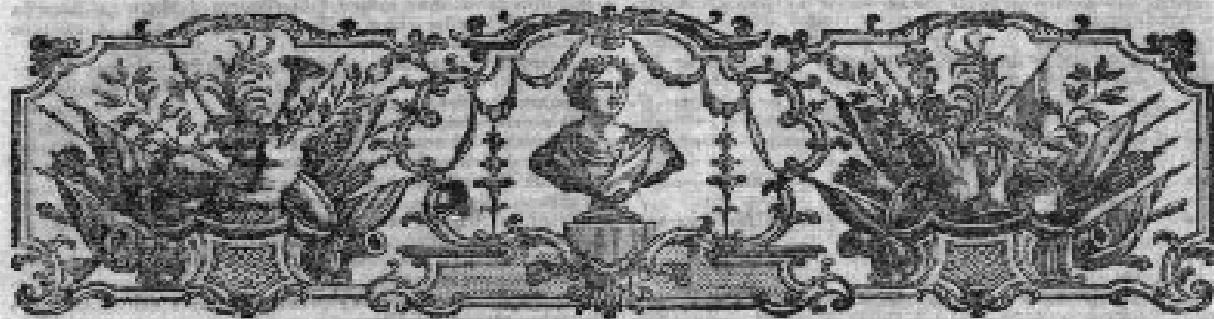
De Sententiis, etiamque executione.

- Cap. I.* De Sentence definitiva, interlocutoria, & provisionali. *111*
II. Quae oblevienda ante sentence pronuntiationem, & que jutamenta a Juribuscis perfringenda. *113*
III. De forma concipiendi & promulgandi sententiam, & condemnationem in exentis & interelle. *129*
IV. De Executione Sentence. *131*

TITULUS X.

De Appellationibus, & Recusationibus.

- Cap. I.* De frequentia Appellationum in Causis Ecclasticis. *134*
II. De Forma interponendis, & prosequendis Appella-
tionibus, Falsibus, & Apothesis. *137*
III. De Effectu Appellationis. *141*
IV. De Reformatione, Revisione & Appellatione num-
quam ab absurda. *143*
V. De Recusalatione Judicis. *146*

J U R I S
E C C L E S I A S T I C I
U N I V E R S I
P A R S T E R T I A.
D E J U D I C I I S , D E L I C T I S ,
E T P O E N I S E C C L E S I A S T I C I S .

T I T U L U S P R I M U S .

D E J U R I S D I C T I O N E E C C L E S I A S T I C A
I N C I V I L I B U S .

C A P U T P R I M U M .

Quia iuris iampidem Ecclesiasticus adiutorum
in Culicidio Causa Litigium.

1. Episcopus modico iurisdictio Curiebus non redargit.
2. Quod nullum est iurisdictio iudicandarum delictorum.
3. Incuria Episcopis de delicto, non de Re.
4. De qua iurisdictione videtur Curiebus.
5. Primitur ergo iurisdictionis Episcopi, qui operario iurisdictionis iuris, ut Fideles ad ecclesiasticum iurisdictionem recurrant.
6. Secundum argumentum Abbatum.
7. Unde in iurisdictione fidelium iudicis contumeliales condicuntur. Et qui contumeliales.
8. Non iurisdictioni sui competentes ius iudicis iurisdictio videtur.
9. Iuris Apogeli pars, ut sapientia iuris et Fidelibus iurisdictione, qui questiones dicuntur.
10. Ut hoc ratione arbitrio questiones determinantes.
11. Fidelibus Episcopi, ne a fidelibus iudicari absideret.
12. Quis ut maior Apogeli Sapientia dicatur.
13. Quae ratione causa Apogeli questionibus, Et causa iurisdictionis iurisdictio Episcopi merito consideratur.
14. Necessariae questiones ut illos impetrare, ne Apogeli maxima obtemperent.
15. Etiam si. Abbatibus se hisce intendit.
16. Imperatores Christiani defensione, ut questiones inter fidèles ab ipsi ipsa compunctione.
17. Confessores iugiter, per se iurisdictione ad Episcopum iudicium praeceperat, regulus iurisdictionis cœlibatus.
18. Accidens Imperator fidelium iurisdictio, ut Episcopos ex iure roboris iurisdictionem Episcopi ratione debitisca- posse possint.
19. Et discimus Episcopi si nolle præcepere non posse.
20. Iurisdictionis causa remittente, causa ut Episcopo noli- nos petatur.
21. Ad leges personariorum iurisdictionem recurrere, ad Episcopum referuntur. Iurisdictionem personariorum, ut ad Episcopum per se quae latenter iurisdictionem recurrere.
22. Episcopi potest arbitri quae iustitiae confutacionem; id quod de causulis iurisdictione diligatur.
23. Ecclesiasticae personariorum iurisdictionis causa relatae epi- scopis Episcopis, Part III.

24. Ille Episcopale iurisdictionem, apparet non posse Constat- te auctoritate.
25. Hoc Enarrationes videlicet Episcoporum iurisdictiones servari.
26. Cetera ratione tributariorum iurisdictionem fidelium?
27. Hoc Lex a normalis uasis erudit, ut iurisdictionis, re- gula, & iure Magis sub auctoritate Theologis iurisdictio- rum, & iurisdictionis.
28. Hoc refutatur. Et hoc ex Gratianis, & Gratianis Iuris- dictionis III.
29. Propter hanc legi Motuum etiam latere in quacunque parte iuste ad Episcopum causam trahere, citius autem iuri- gationem facere.
30. Non licet a fidelium iurisdictione appeller.
31. Pollici Clavis Magis in omnibus suis Tributariorum, & ut ad omnibus hanc legem pertinet.
32. Quis fidelis Caroli Magi in promulgatione hanc legi faciat?
33. Omnes Episcoporum antedictarum in causa latronum videntur ad conciliandam concordiam, & pacem.
34. Episcopa arguitur. Primum, ut iste esse iurisdictionem fortissima iuris.
35. Episcopus iurisdictione causa crux ad Episcopos defensio- nat.
36. Quam excessiva fuerit iurisdictionis Ecclesiastica summa XLI. obiectum ex Concilio apud Mediolanum.
37. Causa civilia inter latronem iuramento & fidelibus ad iurisdictionem Ecclesiasticam.
38. Non sicut omni pene causa ad Tribunal Ecclesiasticum directivolum.
39. Causa iurisdictionis ad Tribunal Ecclesiasticum, fidelibus.
40. Quia illius erat, quod infra iurisdictionem confundebatur iurisdictio Ecclesiastica.
41. Per hoc finitum causa Ecclesiastice Tribunali iurisdictionem.
42. Multorum iurisdictionum potest ut latroni iurisdictione, ad Ecclesiasticam recessere.
43. Iudicis tempore in Gallia puer pueri factum iudicium.
44. Et ostenditur ex distinctione Gratianum Episcopi Ecclesiastici non minus tunc Ecclesiastica causa iurisdictio & iudicium.
45. Propter hanc causam causam, in qua factis materiali per- mittere ad forum Ecclesiasticum.

Z E G E R I B E R N A R D I V A N E S P E N

JURIS UTRIUSQUE DOCTORIS.

& SACRORUM CANONUM Professoris
in Academia Lovaniensi;

OPERA OMNIA CANONICA

Integra & Completa;

Qua hactenus in lucem prodierunt;

IN SEX PARTES DISTRIBUTA.

QUIBUS

ACCREDIT PARS SEPTIMA COMPLECTENS

COMMENTARIUM IN CANONES ET DECRETA JURIS VETERIS AC NOVI.

Et in Jus Novissimum:

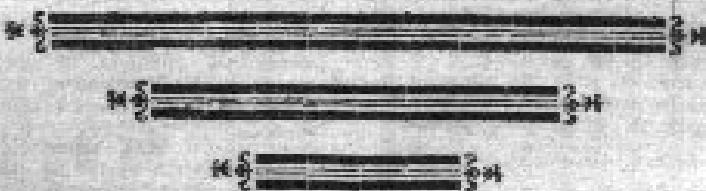
OPUS POSTHUMUM EJUSDEM AUCTORIS.

P A R S Q U A R T A;

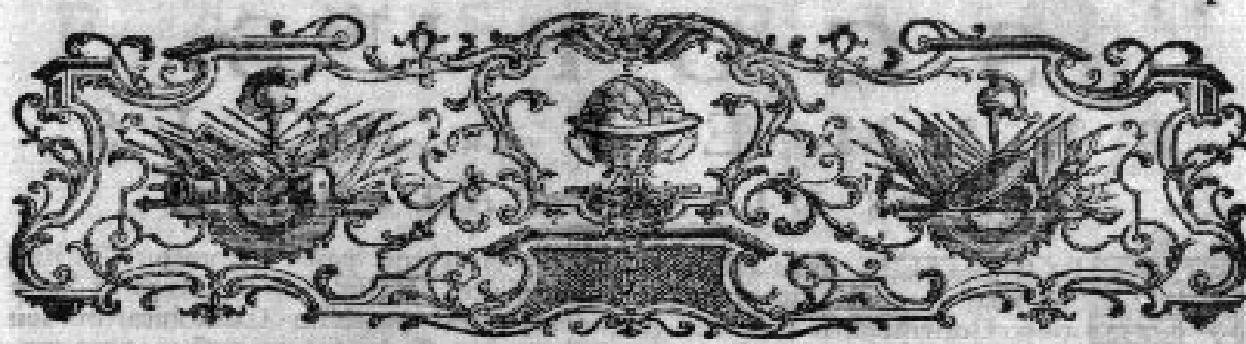
COMPLECTENS DISSERTATIONES CANONICAS, & TRACTATUS

I. De peculiaritate in Religione & Simonia circa i- gneum Religiosis.	VII. Dissertation ad Regulam: <i>In dñi summa misericordia</i> , cum Explanacione Regule Juris & in parte Delicto vel causa peccatorum Conditio Professoris.
II. De Instituto & Officiis Canonicorum.	VIII. Repagnum Canonum aduersus omnium Exam- plorum a Jurisdictione Episcoporum exten- sionem. &c.
III. De Hocis Canonicis, & singulis eorum partibus.	IX. Ad Legem Julianum de Ambitu, sive de verba Offi- ciorum vocalizate.
IV. De Simonia circa Beneficia, administrationem Sacra- mentorum & Celebrationum Missarum: Item de Pensionibus Ecclesiasticis.	X. De Primitivis Altariis, & Ecclesiarum Incupacio- nibus & Donationibus, &c.
V. De Dispensationibus praesertim Matrimonialibus.	
VI. De Jure Parochorum & Decanorum & Obligatione & de Competentia Pastorali.	

V E N E T I I S,
Ex TYPOGRAPHIA BALLEONIANA
M D C C L X I X.

SUPERIORUM PERMISSU.

Z E G E R I B E R N A R D I
VAN ESPEN
J. U. Doctoris, & Sacrorum Canonum
Professoris
DISSERTATIO CANONICA
DE
PECULIARITATE IN RELIGIONE
& SIMONIA circa ingressum Religionis.

A D L E C T O R E M.

Uipiam de vita Fidelium rite instituenda tractanti hac nostra aetate duo accidere solent: Si mores corruptos ad Evangelii & Canonum puritatem reducere studeat, illico audit Reformato Jansenista, & si quid hisce peius: Si quis e Clero Seculari quidpiam dicat vel scribat, quod Regulares concernit, mox illud ex imminutio erga Religiosos affectu dicere vel scribere iudicatur.

Rogatum te velim, BENEVOLE LECTOR, ne altera harum opinionum animum tuum praoccupet, cum ad lectionem hujus mei libelli accingens: nihil quippe, meo quidem iudicio, Christianæ veritati & Ecclesiasticae disciplinæ magis intrinsecum istis praconcepitis opinionibus. Neque enim advertunt, qui ejusmodi sunt, quod SS. PP. auctoritatem non parum immincent, immo sacrosanctos Ecclesiae Canones, Pontificum Decretales Constitutionesque ejusmodi præjudiciis pro magna parte inutiles & frustraneas reddant.

Ut recte de hac mea Dissertacionula iudicium seras, ex Evangelio, ex primaria Christianorum vivendi norma, ex sacris Ecclesiae Canonibus, Pontificum Decretalibus iudicium formes velim. Si tamen & animum Scribentis introspicere lübet, hic alius non est, quam ob oculos ponere, in prima quidem parte, quod Religiosæ Paupertatis voto omnis reddituum vitaliorum, similisve pecuhi qualiscunque Proprietas aduerseretur: In altera vero parte, quo pacto in receptione ad Statum Religiosum Simoniz libes contrahatur. Haecque iterum eo fine, ut que pro munere meo ex Canonibus & Historia Ecclesiastica (que precipua studii mei pars est) in adversaria mea retuli, publico quoque bono confestarem. Quo fiat, ut Regularium Directores & Seculares & Religiosi in compendio habeant, quid in duabus præfatis punctis censuerit purior Ecclesiaz aetas; quid etiamcum prescipiant Synodi, & quo tandem animas sibi commissas hac in parte dirigant: ne quid in virginico Ecclesiaz, hoc est illo Regularium flore, adulteretur.

ZEGERI BERNARDI
VAN ESPEN

JURIS UTRIUSQUE DOCTORIS,
& SACRORUM CANONUM Professoris
in Academia Lovaniensi;

OPERA OMNIA CANONICA

Integra & Completa;

Quae hactenus in lucem prodierunt;

IN SEX PARTES DISTRIBUTA.

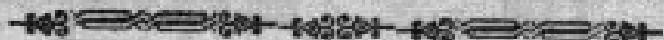
QUIBUS

ACCEDIT PARS SEPTIMA COMPLECTENS

**COMMENTARIUM IN CANONES ET DECRETA
JURIS VETERIS AC NOVI,**

Et in Jus Novissimum:

OPUS POSTHUMUM EJUSDEM AUCTORIS.

P A R S Q U I N T A:

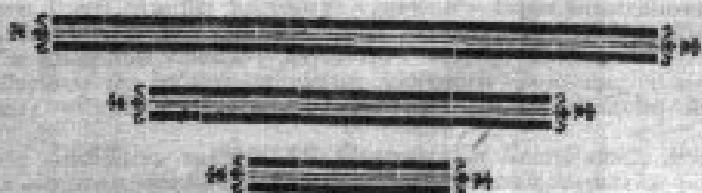
C O M P L E C T E N S

TRACTATUM HISTORICO-CANONICUM

In omnes Canones Conciliorum tam Græcos, quam Latinos, unanimi utriusque
Ecclesie Græce & Latinæ consensu probatos,

NEC NON BREVE COMMENTARIUM

A D D E C R E T U M G R A T I A N I.

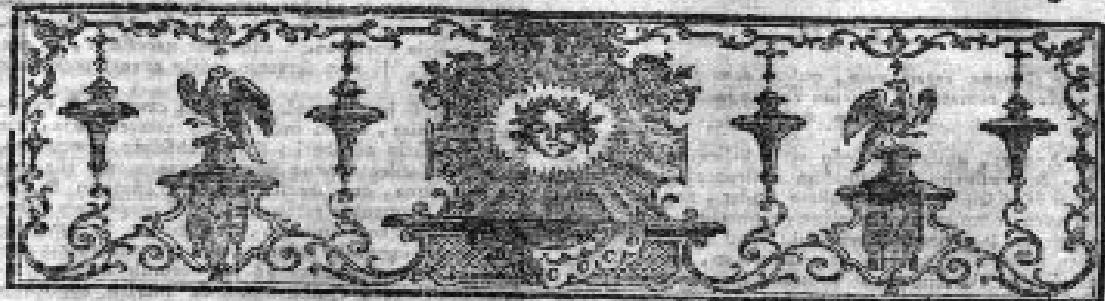

V E N E T I I S,

Ex TYPOGRAPHIA BALLEONIANA

M D C C L X I X

S U P E R I O R U M P E R M I S S U.

TRACTATUS HISTORICO CANONICUS.

PARS PRIMA.

DE VERA IDEA, QUAM CANONUM Studioſus habere debet de Sacris Canonibus, corumque auctoritate.

CAPUT PRIMUM.

Pro varietate Materie, varia quoque de
Authore Sandrocois Canonum
formanda Idea.

S. I.

Quae Ideas de Canonibus in genere formari
debent?

Amen Orate, Eccliae Regulae sanctissima-
per, ut Tularis Regula dicta est,
laicitat ideas, ut quod recte datur,
ut aliquando aliquatenus erubet. Alii
dixerunt, Regulam dictam, ut quid
regas, ut quod normam recte ap-
plicasti probas, ut quod differentiam
provenias certas. Hoc Ide.

Doublanc
Brevier
1570. p. 1.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.

1570.